

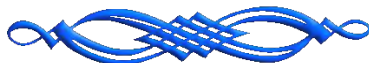
використовувати різноманітні програми та редактори, надаючи їй більшої виразності, розставляючи кольорові акценти чи підвищуючи якість зображень. Проте не менш ефективним до нині залишається лаконічне чорно-біле фото. Впізнаючи відомі нам форми зображення, ми усвідомлюємо, що і як бачимо, а також як зображення провокують емоції та формують уявлення про навколишнє середовище. Важливою складовою є дотримання питань оригінальності, авторства та фотографічної достовірності, які сформували багаторічний дискурс фотографічної практики [3, с. 252].

Отже, допомагаючи нормативним освітнім компонентам, таким як графіка, композиція, живопис, маючи значний емоційний вплив на глядача, фотомистецтво в освітньому процесі є важливою складовою естетичного сприйняття. Відомо, що саме в період становлення самосвідомості особистості відбувається ствердження світоглядних позицій останніх, що стає міцним підґрунтям творчості, пізнавальний та виховний потенціал якої зумовлений естетичною природою.

Важливим аспектом у формуванні художньо-естетичних смаків здобувачів освіти є включення їх у творчу діяльність, що дозволяє самовиражатися, формувати ціннісні орієнтації в галузі мистецтва. Саме художня фотографія здатна передавати особливий меседж, оригінальну ідею автора.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жулінський М.В. Методика опанування образотворчої грамоти у вищій школі засобами фотографії і малюнку. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання: зб. наук. Праць. Суми : Фон Цьома С.П., 2016. Вип. 2 (8), С.255-265.*
2. Значення фотографії в житті людини. URL: http://journalistdonnu1.blogspot.com/2016/06/blog-post_77.html (дата звернення: 29.09.2023)
3. Карамзіна Н. Фотографія як вид мистецтва. *Мистецькі пошуки: зб. наук – метод. праць СумДПУ ім. А.С.Макаренка. Суми: Фон Цьома С.П., 2020. Вип. 12, С. 249-255.*
4. Основи фотографії: навч. посібник / автор-укладач: І.С. Підгурний. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. 100 с.

Michał PIECHNIK,
*Magister Inżynier / Bazylika Mariacka -
Organista / Wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym
w Zakonie Paulinów w Krakowie
michalpiechnik93@gmail.com*

MUZYKA W SYNTIEZIE SZTUK WE WNĘTRZU BAZYLIKI MARIACKIEJ W KRAKOWIE JAKO WYRAZ TRANSCENDENCJI CZŁOWIEKA W KIERUNKU BOGA

„Muzyka sakralna, która towarzyszy liturgii od wieków, zawsze wypływa ^z doświadczenia wiary ludzi ją tworzących. Określona w taki sposób posiada ona nie

tylko wymiar techniczny, ale przede wszystkim walor duchowy: dzięki niej możemy odnaleźć Boga, jej piękno ułatwia spotkanie z Nim, a jej brzmienie – szczególnie w akompaniamentcie organowym – *podnosi umysły wiernych do Boga i spraw niebieskich* (Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii Sacrosanctum concilium, 120)¹

1. **Muzyka** - Historia rewitalizacji instrumentarium

W ostatnich latach Bazylika Mariacka zyskała szczególne narzędzie do zachwywania pięknem płynącym z muzyki. W 2015 roku została przeprowadzona przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej ocena stanu instrumentarium znajdującego się we wnętrzu świątyni.

W 2016 roku został rozstrzygnięty konkurs na konserwację i budowę instrumentarium organowego, który wygrała austriacka firma Rieger Orgelbau. W 2018 roku została przeprowadzona renowacja organów chórowych w prezbiterium (14-głosowego instrumentu Kazimierza Żebrowskiego). W latach 2019-2020 w Schwarzach prowadzona była budowa części składowych instrumentu. W marcu 2020 roku wybuchła pandemia koronawirusa.

Lockdown w Polsce i Austrii opóźnił prace. Jesienią 2020 roku został zamontowany nowy instrument główny. Rozpoczęto prace konserwatorskie przy zabytkowych fragmentach prospektu i przy dekoracji empory chóru oraz działania zdobnicze przy nowych częściach szafy organowej. Wiosną 2021 rozpoczął się I etap intonacji głównego instrumentu.

6 lipca 2021 Archidiecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej dokonała odbioru technicznego organów. Jesienią 2021 roku testowano stabilność stroju poszczególnych 62 głosów, elektrycznych systemów sterujących oraz połączeń między instrumentem głównym i chórowym. Zimą 2021/2022 zakończono prace konserwatorskie przy balustradzie chóru nawy głównej oraz zdemontowano rusztowanie. Wiosną 2022 roku rozpoczęto II etap strojenia i intonacji instrumentu głównego. 5 kwietnia 2022 nastąpił odbiór końcowy prac konserwatorskich na chórze nawy głównej i emporze z udziałem przedstawiciela Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków. 14 maja 2022 odbyło się uroczyste poświęcenie organów głównych przez ks. abp. Marka Jędraszewskiego. Poświęcenie organów było wielką muzyczną uroczystością jednoczącą wszystkie zespoły śpiewacze Bazyliki Mariackiej (Cappella Marialis, Schola Marialis, Chór Hasło) oraz wszystkich wiernych parafian i znamienitych gości.

2. **Rzeźba** – Europejska Nagroda Europa Nostra za konserwację ołtarza Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny autorstwa Wita Stwosza.

„W 1978 roku historyczne centrum Krakowa wraz z bazyliką Mariacką zostało jako jedno z pierwszych miejsc wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Skarbem bazyliki Mariackiej jest gotycki ołtarz Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny wyrzeźbiony przez Wita Stwosza w latach 1477–1489. Niezwykły projekt konserwacji ołtarza podjęty in situ, przywrócił go w 2021 r. do pierwotnego stanu i

---

1 Abp Marek Jędraszewski „Instrumentarium mariackie”, str. 3, wyd. Wydawnictwo Mariackie Kraków 2022.

ukazał piękno arcydzieła norymberskiego mistrza.”¹ Ołtarz jest pentaptykiem szafiastym. W bocznych kwaterach ołtarza znajdują się sceny z życia Maryi oraz Jezusa: Zwiastowanie, Boże Narodzenie, Pokłon Trzech Króli, Zmartwychwstanie, Wniebowstąpienie, Zesłanie Ducha Świętego.

Wymiary ołtarza głównego:

Wysokość: 13 m

Szerokość: 11 m

Całkowita powierzchnia części dekoracyjnej: 866,52 m²

Całkowita powierzchnia odwrocia: 107,45 m²

Powierzchnia zwieńczenia: 67,37 m²

Z inicjatywy bazyliki Mariackiej reprezentowanej przez ks. infulata dra Dariusza Rasia oraz Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOKZ) w 2011-2012 roku podjęto działania mające na celu powołanie Komisji Konserwatorskiej do oceny stanu ołtarza Wita Stwosza. W 2013 r. Międzyuczelniany Instytut Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki przeprowadził pełną inwentaryzację ołtarza metodą skaningu laserowego 3D i stworzył najnowszą dokumentację pomiarową w postaci ortoplanów i rysunków wektorowych. Ocena ołtarza wykazała, że jego stan jest „stabilny, ale zagrożony”. Prace konserwatorskie rozpoczęły się we wrześniu 2015 roku i trwały do lutego 2021 roku. 7 września 2023 roku w bazylice odbyła się uroczystość z okazji wyróżnienia parafii Mariackiej Europejską Nagrodą Dziedzictwa / Nagrodą Europa Nostra 2023 za konserwację ołtarza dłuta Wita Stwosza. Pamiątkową brązową plakietę na ręce ks. infulata dra Dariusza Rasia wręczyła Sekretarz Generalna Europa Nostra Sneška Quaedvlieg-Mihailović.

Ołtarz Wita Stwosza jest otwierany codziennie o wyznaczonej porze. Otwarcie tej monumentalnej rzeźbie towarzyszy muzyka napisana specjalnie na tę okazję przez muzyków działających przy bazylice mariackiej.

3. **Malarstwo** – polichromia Jana Matejki z XIX w.

W latach 1887-1891 świątynia otrzymała wystrój neogotycki, kiedy to powstała nowa polichromia autorstwa Jana Matejki i witraże w prezbiterium Stanisława Wyspiańskiego i Józefa Mehoffera. Jan Matejko o własnym projekcie polichromii mówił tak: „*Tło sklepienia niech przypomina błękit nieba w noc pogodną, a na nim gwiazdy złożone, zaś szczegóły polichromii powinny przypominać, kto jest patronką kościoła, a zatem aniołowie trzymające emblemata NMP, wyjęte z litanii loretańskiej. (...) ściany są podzielone przez fryz (...), w glich okien główki cherubinków (...), w układzie polichromii dbam o to, aby nie było ciągu od góry do dołu, aby nie było również jednostajnego ornamentu, jak to robią, ale są tu u mnie przerwy, taj jak robili w XIV wieku (...), a gdyby jakiś najznakomitszy artysta, który w XIV zszedł do grobu, a dziś wypadkiem znowu zmartwychwstał, spojrzął na malowanie dziś moje, to by przypominał, albo rozpoznał wiek swój, charakter, całe pojęcia malarstwa, mniemając, że żyje dotąd u siebie w XIV wieku.*”² Oprócz wyjętych tekstów z litanii loretańskiej Matejko namalował teksty modlitw do

---

1 <https://mariacki.com/europejska-nagrada-dziedzictwa-nagrada-europa-nostra-2023/>, artykuł z dnia 25.09.2023

2 Album „*Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie*” – red. Wydawnictwo Mariackie, wyd. Michalineum.

Najświętszej Maryi Panny - *Salve Regina, Ave Regina caelorum, Ave Maria, Sub Tuum Presidium* – które stały się inspiracją do napisania muzyki. Obecnie w Bazylice Mariackiej realizowany jest projekt, w którym powstają kompozycje do tekstów modlitw pozostawionych przez Jana Matejkę w swoich malowidłach ściennych. Kompozycje te wykonuje oraz nagrywa jeden z zespołów działających przy bazylice Cappella Marialis pod dyrekcją dra hab. Krzysztofa Michałka – dyrygenta chóru oraz kompozytora tych utworów.

4. Podsumowanie

Wzajemne przenikanie się sztuk wypływa z postawy wiary i chęci przybliżenia obrazu Boga ludziom za pomocą środków które artysta ma do dyspozycji. O czym myślał Wit Stwosz stając przed ogromnym kłocem drewna, który miał stać się jednym z ważniejszych ołtarzy w Europie? Co czuł Jan Matejko mający do zagospodarowania całą powierzchnię Kościoła Najświętszej Maryi Panny? Co odczuwa muzyk siadający do instrumentu, który swoim blaskiem, jasnością i potęgą brzmienia wypełnia całą świątynię majestatyczną, kontemplacyjną muzyką? Wspólnym aspektem, który umożliwia tak ścisłą korespondencję oraz zażyłość sztuk jest chęć poznania Boga, dążenia do poznania prawdy o Nim i jednocześnie prawdy o sobie samym jako artyście. Żywa wiara skłania do refleksji, że to nie są tylko rzeźby, obrazki i puste dźwięki, ale rzeczywistość, która łączy się ze sobą próbując oddać namiastkę piękna i majestatu Boga. Ołtarz to nie martwa rzeźba z drewna, ale miejsce, w którym codziennie dokonuje się ofiara krzyża. Malowidła z tekstem to nie puste obrazki, tylko słowa, które wierni codziennie powtarzają w świątyni, aby wołać do Boga. Organy to nie tylko tysiące metalowych rur i wysuszone drewno („*miedź brzęcząca, albo cymbał brzącający*”- 1 Kor 13, 1b), ale chór trąb, które niczym aniołowie śpiewają Bogu wieczyste Sanctus. Te wszystkie aspekty sztuk wpływają na zmysły osób, które gromadzą się w świątyni. Jako *biblia pauperum* są dla ludzi prostym i zrozumiałym obrazem Ewangelii.

„Nikt nie potrafi zrozumieć lepiej niż wy, artyści, genialni twórcy piękna, czym był ów pathos, z jakim Bóg u świtu stworzenia przyglądał się dziełu swoich rąk. Nieskończenie wiele razy odbłask tamtego doznania pojawiał się w waszych oczach, artyści wszystkich czasów, gdy zdumieni tajemną mocą dźwięków i słów, kolorów i form, podziwialiście dzieła swego talentu, dostrzegając w nich jakby cień owego misterium stworzenia, w którym Bóg, jedyny Stwórca wszystkich rzeczy, zechciał niejako dać wam udział.”¹

---

1 „*List do artystów*” – Jan Paweł II, Watykan, dnia 4 kwietnia 1999, w Niedzielę Wielkanocną Zmartwychwstania Pańskiego

---